

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

ПЕДАГОГІЧНА НАУКА І ОСВІТА У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали

■ Всеукраїнської науково-практичної конференції

до 80-річчя діяльності інституції

14 травня 2020 р.

м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ
ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

**ПЕДАГОГІЧНА НАУКА І ОСВІТА
У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ:
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**Матеріали
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародної участі**

14 травня 2020

***Одеса
Букаєв Вадим Вікторович***

2020

УДК 37.013

П24

Рекомендовано до друку Вченою радою Одеської академії неперервної освіти Одеської обласної ради.

(протокол №3/4-4 от 28 квітня 2020р.)

Координаційна рада конференції:

1. Задорожна Л.К. – ректор Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», кандидат філософських наук
2. Ягоднікова В.В. – проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності, доктор педагогічних наук, професор
3. Левчишена О.М. – проректор з науково-педагогічної та методичної роботи, кандидат історичних наук
4. Сагач Г.М. – професор кафедри методики викладання і змісту освіти, доктор педагогічних наук, професор
5. Кузнецова О.В. – завідувач кафедри педагогіки та технологій неперервної освіти, кандидат психологічних наук, доцент
6. Папач О.І. – завідувач кафедри методики викладання і змісту освіти, кандидат педагогічних наук
7. Белоусова Р.В. – завідувач кафедри психології, соціальної роботи та інклюзивної освіти, кандидат психологічних наук
8. Янчук Н.Д. – завідувач науковим відділом, кандидат юридичних наук, доцент
9. Юрченко Т.В. – методист науково-методичної лабораторії мовно-літературної освіти кафедри методики викладання і змісту освіти

Матеріали конференції публікуються за оригіналом рукопису, за достовірність і точність фактів, цитат, власних імен, статистичних даних та інших відомостей повну відповідальність несуть їх автори.

П24 Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (14 травня 2020р.) / за заг. ред. В. В. Ягоднікової. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020, 325 с.

ISBN 978-617-7790-08-1

У збірнику репрезентовані матеріали доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку», що розкривають актуальні проблеми сучасної педагогічної науки і практики, відображають результати досліджень з питань трансформації сучасної освіти.

Видання стане у нагоді керівникам, науково-педагогічним та педагогічним працівникам закладів освіти, студентам, аспірантам, докторантам і всім, хто цікавиться проблемами педагогіки й освіти

ISBN 978-617-7790-08-1.

© ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ РАДИ, 2020

ЗМІСТ

Проблемний контур сучасної педагогічної науки та освіти: філософський, психологічний, соціокультурний вимір

Белоусова Р. В. Асертивність педагога як важливий чинний академічної свободи	8
Букач М. М. Соціалізація як культурно-освітня проблема	10
Варе І. С. Взаємозв'язок між професійним емоційним вигоранням та смисложиттєвими орієнтаціями фахівців освіти	17
Голобородько Я. Ю. Нобеліана як навчальний курс в національній системі освіти	19
Гольд О. Ф. Освіта як конвергентний процес у мультикультурному суспільстві	24
Заєць Н. К. Розвиток творчих здібностей особистості засобами українського красномовства (з досвіду професора-ритора Сагач Г.М.)	26
Каргіна Н. В. Моделювання психологічної безпеки в освітньому середовищі	30
Кремінський Б. Г. Стан і перспективи вивчення теоретичних засад розвитку інтелектуальних здібностей учнів	32
Кузьменко А. Ю. Дидактичні ідеї С. Х. Чавдарова у сучасному вимірі педагогічної науки та вітчизняної школи	35
Кузьміч Т. О. Виклики сучасного соціокультурного середовища: філософсько-педагогічний аспект	37
Лукианчук Н. П., Здрагат С. Г. Соціальна відповідальність: влада, громада, школа	39
Мітюхіна В. П. Тенденції розвитку альтернативної освіти у сучасному вітчизняному педагогічному просторі	43
Плахотнік О. В. Перспективні стратегії удосконалення освітнього процесу у вищій школі в сучасних умовах соціокультурного розвитку	45
Полещук Л. В. Часова компетентність як інтегральна характеристика особистості: теоретичний аспект	50
Сагач Г. М., Мартиненко В. Ф. Кордоцентрична педагогіка життєтворчості учителя від Бога Миколи Миколайовича Палтишева	52
Цвікова С. І. Педагогічне красномовство В.О. Сухомлинського і сучасність	67
Чешенко О. І. Здоров'язбереження учасників освітнього процесу школи: теоретичний аспект	69

Розвиток особистісно-професійної компетентності педагога в умовах інноваційних змін в освіті

Алексійчук Л. В. Професійна компетентність педагога	73
Голобородько Є. П. Розвиток особистісно-професійних компетентностей педагога в умовах інноваційних змін в освіті	74
Кожухар І. Г. Імідж сучасного вчителя у вимірах живого слова	77
Кузнєцова О. В. Психологічний портрет педагога-тренера Нової української школи: профілі Інноваційності	80
Мітельман І. М. Ситуаційний підхід до розвитку спеціалізованих методичних компетентностей учителів математики	83
Озерова Л. А., Панкратенкова Д. О. Особливості формування цифрової компетентності майбутніх учителів в освітньому середовищі ВНЗ	91
Онищук С. О. Підготовка вчителів фізичної культури як психолого-педагогічна проблема	93

Плахотнік О. В. Проектування моделі викладача вищої школи системи неперервної освіти	96
Ришак Н. І. Рефлексія як умова розвитку особистісно-професійної компетентності педагога.....	98
Рома О. Ю. Гра по-новому, навчання по-іншому: підготовка вчителів початкової школи до роботи в Новій українській школі	100
Свінтковська С. А. На шляху до педагога майстра: професійне самоусвідомлення.....	102
Трофименко О. А. Емоційний інтелект як особистісний ресурс психологічного благополуччя педагога	105
Фогель Т. М. Формування SOFT SKILLS (гнучких навичок) фахівців як запорука їх конкурентоздатності на ринку праці	108
Янчук Н. Д. Правова культура як складова частина професійної компетентності педагога	111

**Трансформації змісту та технологій неперервної педагогічної освіти:
методологія, теорія, практика**

Береснева Н. В., Юрченко Т. В. Перспективи дистанційної та он-лайн неперервної освіти вчителів іноземних мов	115
Дерябіна С. В., Шатайло Н. В. Проектування змішаного навчання в умовах неперервної освіти педагогів.....	118
Левчишена О. М. Інтернаціоналізація освіти: досвід та перспективи	120
Нечитайло І. І. Актуалізація готовності вихователів до інноваційної діяльності в умовах підвищення кваліфікації	124
Паламарчук І. В. Наступність дошкільної та початкової освіти: орієнтири для підвищення кваліфікації фахівців	126
Продан Л. А. Підготовка вчителів початкових класів до виховання особистості у вимірі нових освітніх реалій.....	129
Сенчина Н. Г. Розвиток професійної рефлексії вчителів у системі післядипломної освіти.....	131
Твердохлібова Я. М., Резніченко Г. В. Дідактична наочність художньої графіки	134

Реалії та перспективи Нової української школи

Булаховський К. А. Елементи історизму на уроках української мови в Новій українській школі	137
Гасвець Я. С. Проблема наступності між початковою та базовою середньою освітою у навчанні учнів математики	139
Гарачук Т. В. «Інтеграція» VS «міжпредметні зв'язки»: теоретичний аспект .	141
Гуркова Т. П. У Новій українській школі вчать дітей критично мислити	144
Задоріна О. М. Прикладана задача як інструмент формування математичної компетентності учнів	146
Івасюк А. В. Педагогіка партнерства як один із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу.....	149
Косякова С. С. Особливості використання інтерактивних технологій у початкових класах	151

Кравець Н. Ю., Хоменко О. А. Науково-методичний супровід вчителів пілотних шкіл в умовах Всеукраїнського експерименту	154
Трунова В. А., Думбрава О. Д. Використання дидактичних ігор на уроках мови в початковій школі.....	157
Чуйко К. А. Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів в умовах Нової української школи	160
Модернізація вітчизняної освіти: рівність, доступність, особливість	
Безусова Т. С. Інформаційно-комунікаційне середовище сучасної шкільної бібліотеки	164
Воронова С. В. Сучасні тенденції формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти в ЗЗСО	166
Дікова-Фаворська О. М. Школа у дистанційному форматі: інформація для роздумів.....	168
Заварова Н. В. Особливості викладання в класі з інклюзивною формою навчання	171
Задорожна Л. К. Багатомовність як пріоритетний напрям модернізації сучасної освіти	173
Здрагат С. Г. Комбінації видів оцінювання в освіті: евалюаційний підхід	178
Карюк Є. О. Дистанційна освіта як дієвий інструмент формування м'яких навичок учасників освітнього процесу	185
Килівник О. В. Аналіз стану позашкільної освіти та перспективи її розвитку в Одеській області	187
Колесова О. А. Мережеві освітні спільноти в контексті цифровізації соціуму	190
Левчишин Д. І. Освіта в умовах нової реальності	192
Лескова А. А. Роль психолога у формуванні інклюзивного середовища в школі .	195
Лук'яненко Д. В. Розвиток мовлення та просторових уявлень дітей дошкільного віку при нормі та при ЗНМ	198
Немерцалов В. В. Практика застосування та проблеми впровадження ціннісно орієнтованої моделі навчання.....	200
Нікітенко Р. І. Впровадження STEM-освіти в практику роботи вчителя трудового навчання і технологій	202
Солнцева О. А. Інноваційні технології інклюзивного навчання в закладах освіти	205
Цісар Н. В. Ідеальна школа очима учнів	208
Цвікова Н. О. Організація роботи над науково-методичною проблемою в закладі позашкільної освіти	211
Шеремет С. І. Аналіз сучасних моделей організації позашкільної освіти регіону	214
Ятвецька Л. І., Ятвецький В. М. До проблеми інтеграції змісту шкільної природничої освіти.....	217
Інновації як засіб прогресивних змін в освіті: теорія і практика	220
Бальбуза О. М. Використання арт-педагогіки як інноваційної технології в освіті	220
Гапонова О. Ю. Доповнена реальність як освітній інструмент	223
Дешко В. О. Формування соціальної та громадянської компетентності: практичний аспект.....	226
Дмитрієв С. В. Новітні підходи у навчанні розвитку мовлення на уроках української мови	228

Свсюкова О. В. Розвиток громадянської компетентності учнів на уроках української літератури	230
Жайворонок Н. В. Інтерактивний урок як засіб розвитку інтересу учнів до пізнання	234
Колесникова О. А., Ятвезька Л. І. Цифрові лабораторії у методичній системі компетентнісного навчання фізики	236
Лях Н. Г. Веб-урок, або як провести урок без дошки та крейди	239
Максютіна О. Г. Проблеми написання есе на уроках української мови	241
Папач О. І., Масленнікова К. Актуальні проблеми математичної підготовки учнів ВПТО перукарського профілю	243
Пеньковська Н. К. Формування правової компетенції під час впровадження дистанційної форми	246
Підмурняк Н. М. Розвиток критичного мислення на уроках фізики	248
П'яткова А. В. Місце ГІС-технологій у викладанні географії в школі	251
Роскос Н. О., Роскос О. М. Формування компетентностей на уроках географії у 7 класі за допомогою робочого зошита	254
Светной О. П. Задачі з практичним змістом як форма реалізації принципу професійно-спрямованого викладання математики	256
Сосновська А. В. Використання методу проєктів як засобу креативно-пізнавальної діяльності учнів на уроках української літератури	259
Терентьев С. Т. Теоретичні аспекти інновацій в освіті	263
Тертична Ю. О. Краєзнавство як засіб реалізації практичної складової навчальних програм з географії	267
Уразова О. А. Використання автентичних матеріалів на уроці англійської мови	269
Філіппова А. А. Формування сучасних компетентностей на уроках української літератури	273
Чабан О. Компетентнісно орієнтоване навчання української літератури: теорія і практика	275
Виховання особистості у вимірі нових освітніх реалій	
Гриньова М. В. Партиципація учнівської молоді як «профорієнтація» громадян	279
Дончук М. О. Особливості розвитку особистості в підлітковому віці	282
Загубелюк А. Я. Розвиток життєвих компетентностей учнів у процесі виховної роботи	284
Іванова І. М. Виховання лідерських якостей учнівської молоді в умовах сучасної школи	287
Кірчева Н. Г. Формування етнічної та національної свідомості учнів	290
Кучеренко А. А. Українська національна система виховання як самобутнє культурно-історичне явище	293
Леськів О. Ф., Конопльова І. С. Громадянська освіта – важлива складова ефективної активності учнівського самоврядування	295
Онищук О. М. Педагогіка партнерства як шлях до розвитку духовності дитини	297

Сотніченко І. Ф. Оновлення виховного процесу в школі через впровадження педагогіки партнерства	300
Ягоднікова В. В. Виховання як базовий теоретико-методологічний конструкт педагогіки і освіти	303
Відомості про авторів	312
Information about authors	319

ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ У ВИМІРІ НОВИХ ОСВІТНІХ РЕАЛІЙ

Гриньова М. В.

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської
обласної ради»

ПАРТИСИПАЦІЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК «ПРОФОРІЄНТАЦІЯ» ГРОМАДЯН

Останнім часом слово «партисипація» переходить до складу активної лексики більшості громадян України, а сама партисипація стає не лише проявом відповідального громадянства, а й ознакою людини як самодостатньої особистості, спроможної відстоювати свої права та свободи.

Зазначимо, що «*партисипація*» (з англ. *toparticipate* – бути частиною чогось, брати участь) – визначення із соціальних наук, яке постійно трансформується, тому не має однозначного трактування та типологізації [7, с.11-12]. Однозначним для розуміння сутності поняття «партисипації» є те, що вона є ключовим принципом прав людини, задекларованим у всіх міжнародних документах в галузі прав людини. Ця позиція відображена і в Конституції України.

Зважаючи на вищезазначене, можемо стверджувати, що громадянська партисипація, розглядається як базова умова для захисту прав і свобод людини, адже «рівень дотримання прав людини в будь-якій країні є пропорційним громадській активності щодо їх захисту» [10, с.89]. Однак, як зазначено у Преамбулі Переглянутої Європейської хартії про участь молоді у місцевому та регіональному житті, «участь у демократичному житті будь-якої спільноти не зводиться до голосування або висунення кандидатів на виборах, хоча й це вельми важливо. Участь та активна громадянська позиція передбачають наявність прав, засобів, простору і можливостей, а де необхідно – підтримку, щоб приймати участь і впливати на рішення, а також брати участь в акціях і заходах з тим, щоб сприяти побудові кращого суспільства» [3, с. 5]. Так, партисипація визначається не лише як право людини, а й фактичне здійснення громадянської та соціальної активності у різних сферах, включаючи економіку, політику, управління, культуру та сім'ю.

Нині в Україні великі сподівання щодо розвитку демократичного (громадянського, партисипативного) суспільства покладені на громадянську активність молоді. Однак результати проведених в останні роки соціологічних досліджень спонукають нас до роздумів щодо готовності, спроможності та вмотивованості молоді до ефективної громадянської партисипації [2, 5, 8]. Так, для загальної ситуації характерним є (не)зацікавленість молоді політикою, (не)довіра молоді владі, (не)суб'єктність молоді, політична (не)обізнаність молоді, громадянська (не)проактивність молоді, молодіжна (не)організація, школа (не)дієвої демократії.

Враховуючи вищезазначене, можемо стверджувати, що в Україні існує гостра проблема, пов'язана з політичною апатією та інертністю молоді, а, отже,

гостра необхідність формування нового типу громадянина з розвиненою культурою громадянськості [6, с.241-242].

Отже, безперечним є той факт, що усталена знаннева модель громадянської освіти демонструє свою малоефективність і розвиток громадянської партисипації молоді потребує посиленої уваги та певних стратегічних заходів, націлених на розвиток суб'єктності молоді (налагодження партнерських стосунків), розвиток відповідальності молоді (розширення сфер участі), розвиток конкурентноспроможності молоді (формування ключових компетентностей та гнучких навичок), інституційну підтримку участі молоді (відповідна нормативно-законодавча база), розвиток спроможності молоді до участі завдяки навчанню (використання можливостей ОДГ/ОПІ), розвиток інтегрованості (соціальної включеності) молоді, фінансову підтримку партисипативних ініціатив (проектів) молоді, лобювання інтересів, потреб і прав молоді (в першу чергу на місцевому рівні), посилення ролі школи у набутті учнівською молоддю практики участі у житті школи та громади (впровадження партисипативних підходів громадянської освіти).

Підтвердження необхідності вищезазначених заходів можемо віднайти в ключових позиціях, зазначених в Переглянутій Європейській хартії про участь молоді у місцевому та регіональному житті. Так, Хартія, визначаючи необхідність запобігання залучення молоді до участі у соціально-політичних процесах виключно у символічний спосіб і акцентуючи увагу на домінуючій ролі школи у житті молодих людей, містить рекомендації для органів влади та місцевого самоврядування щодо здійснення розвиваючого навчання участі молоді засобами формальної і неформальної освіти [9].

Безперечним є той факт, що школа як мікро-модель суспільства може і повинна, як зазначено в Законі України «Про освіту» та в Концепції розвитку громадянської освіти, сприяти набуттю учнівською молоддю практики партисипації через щоденний досвід участі у життєдіяльності школи. Саме тому нині шкільним спільнотам слід особливу увагу приділяти розвитку культури партнерства між усіма внутрішніми та зовнішніми учасниками освітнього процесу та подоланню символічності й імітації участі дітей. Для багатьох шкіл це є справжнім викликом з огляду на багаторічне домінування авторитарного підходу в управлінні та організації освітнього процесу. Однак реалізація цієї амбітної цілі стане можливою завдяки усвідомленню значимості автентичності педагогів у поцінуванні цінностей, притаманних демократичному суспільству, а також підтримуючому та мотивуючому до партисипації навчанню через участь на трьох рівнях:

- *клас – освітній процес: навчання через участь* (розвиток демократичної атмосфери на уроці);
- *школа – врядування: управління через участь* (активізація діяльності учнівського самоврядування);
- *громада – позакласна діяльність: громадянська проактивність через участь* (реалізація учнівських партисипативних ініціатив/проектів на рівні школи та громади).

Українська школа вже зробила перші кроки у напрямку формування освітнього простору, відкритого до партисипації учнівської молоді, задекларувавши в Концепції, що «усе життя Нової української школи буде організовано за моделлю поваги до прав людини, демократії, підтримки добрих ідей» [1, с. 19]. Дороговказами на шляху перенесення задекларованої цінності участі у повсякденне шкільне життя мають стати принципи прав людини та демократії, визначені в Хартії Ради Європи з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини «Хартія для кожної людини» [9, с.13].

Підсумовуючи, можемо стверджувати, що, якщо для більшості країн з розвинутим демократичним суспільством теза «активні учні стають активними громадянами» є аксіомою [3], то для нас це ще є теоремою, яку нам слід довести за такої умови: партисипацію учнівської молоді слід розглядати як «профорієнтаційну» діяльність школи щодо вибору громадянами після досягнення повноліття проактивної громадянської позиції.

Список використаних джерел

1. Концепція Нової української школи: Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Молодь України – 2018 / Результати репрезентативного соціологічного дослідження. – Київ: ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України», 2018. – 72 с.
3. Навчасмо демократії: Базові матеріали з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини для вчителів / Р. Голлоб, П. Крапф, О. Олафсдоттір, В. Вайдінгер; ред. Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вайдінгер; Пер. з англ. Та адапт. Л. І. Паращенко. – К.: Основа, 2012. – Т.1. – 164 с.
4. Переглянута Європейська хартія про участь молоді у місцевому та регіональному житті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/168071b58f>
5. Результати загальнонаціонального опитування, 2017. Українське покоління Z: цінності та орієнтири. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet-2.pdf?fbclid=IwAR2QEsm9Ktmuvh6BZLKaA-BsU0f5D2chPaz1tbNt5vBrZB1fYfilMA3LWgo
6. Семенець-Орлова І.А. Розвиток культури участі громадян як необхідна умова розвитку громадянського суспільства // Актуальні питання формування та розвитку громадянських компетентностей в Україні: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю «Розвиток громадянських компетентностей в Україні» (Київ, 17-18 березня 2016 р.) / за заг.ред. Ю.В.Ковбасюка, Н.Г. Протасової, Ю.О.Молчанової. – К.: НАДУ, 2016. – с. 241-246
7. Скажи своє слово! Посібник з Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/have-your-say-manual-ukr/1680789a84>
8. Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді: за результатами соціологічного дослідження в межах міжнародного проекту

- «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді»: моногр. / О. М. Балакірева, Т. В. Бондар та ін. ; наук. ред. О. М. Балакірева ; ЮНІСЕФ, ГО «Укр. Ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка». – К.: Поліграфічний центр «Фоліант», 2019. – 127 с.
9. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини: Хартія для кожної людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680699628>
10. Що українці знають і думають про права людини: загальнонаціональне дослідження / [І. Бекешкіна, Т.Печончик, В.Яворський та ін.]; під заг. ред. Т. Печончик. – Київ, 2017. – 308 с.

Дончук М. О.

ОСІШ №50 I-III ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Розвиток самосвідомості починається ще на ранніх етапах онтогенезу. Починаючи з перших ігор дитини із власними ручками і ніжками, а потім з об'єктами навколишнього світу. Одним з найголовніших етапів розвитку себе як особистості є підлітковий вік.

Підлітковий вік – це час змін. Задача педагога у цей період – залишитися другом для школярів, допомогти учням якомога легше пройти цей етап. Спантеличення у цьому віці є очевидним наслідком як фізичних, так і емоційних змін. Такі зміни у сукупності впливають на формування особистості підлітків, адже у цей період вони схильні до прийняття самостійних, навіть відмінних від батьківських, рішень, відокремлення свого «Я» від сім'ї, визнання своїх прав з боку інших людей.

А. Прихожан відмічає, що відособлення і відчуження в цьому віці не є внутрішніми, особистісними психологічними процесами, а деякими характеристиками підліткового соціального ставлення до життя [1, с. 79].

Соціальний розвиток людини є неперервним процесом від моменту його народження. Процес становлення особистості є невід'ємною його складовою. Його формування залежить від навчання і засвоєння індивідом ціннісної складової, що властива оточуючому суспільству, яким, насамперед, у цей період є вчителі шкіл.

Вплив вчителів на формування особистості у цьому віці має все: жести, міміка, інтонація, а не тільки методи, що застосовуються при викладанні предмета. На соціальне адаптування учнів також впливають відносини між учнем та вчителем. Останній має знаходити підхід до кожного учня окремо, аби задовільнити потребу підлітків у визнанні.

Підлітковий вік охоплює середній шкільний вік (5-9 класи). Учні, починаючи з п'ятого класу, спрямовані на вираження особистості. Це стосується